

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Előfizetési felhívás. Csiky Lajos. — Tárca. Karácsonyi énekek. Csánky Benő, Bereczk Sándor, Jámor Lajos. — Év alkonyán. Zöld József. — Iskolaügy. A szatmár-németi protestáns felsőbb leánynevelő intézet igazgató tanácsának előterjesztése. — Közügyeink. A h.-m.-vásárhelyi ev. ref. gyülekezet köréből. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetések.

Előfizetési felhívás

a
DEBRECZENI

PROTESTÁNS LAP

1892. évi, tizenkettedik évfolyamára.

Lapunk jövő évvel tizenkettedik évfolyamát kezdi meg. Tizenegy évi pályafutása alatt híven képviselte e lap első sorban egyházkerületünk s aztán egyetemes magyar ev. ref. egyházunk érdekeit.

Midőn most az 1892. évi, tizenkettedik évfolyamra olvasóink, egyházunk lelkészei, tanítói és általában tagjaiban vetett őszinte bizalommal előfizetést hirdettünk, kijelentjük, hogy programmunk marad az eddigi: küzdünk egyházunknak évszázadok viharait kiállott hittételei és jogai mellett; előbb akarjuk vinni egyházunkat a hitben és a munkás erőben; szemünk előtt tartjuk és támogatni óhajtjuk egyházunk veteményes kertjeit: a felső, közép- és elemi iskolákat. Nem hangzatos jelszavakkal, nem a sokszor eltévelyedő, úgynevezett *közvélemény* csábító szavai után haladunk útonkon: de becsületes munkával, a tisztesség fegyvereivel óhajtjuk az elénk tűzött cél eléréni. Ezután sem fogunk hízelegni sem fölfelé, sem lefelé, sem oldalt, hanem azt tartjuk feladatunknak, hogy a való igazság diadalra jusson egyházunk Sionának falain belől.

Lapunk előfizetési ára marad az eddigi: egész évre 5 frt; félévre 2 frt 50 kr; negyedévre 1 frt 25 kr.

Kérjük első sorban eddigi tisztelt előfizetőinket, s azután általában az egyház és iskola ügyei iránt érdeklődő összes egyházi és világi hitsorsosainkat, hogy lapunkat tartsák meg eddigi pártfogásukban, vagy fogadják be hittestvéri szeretetökbe.

Az 1891. decz. 5-én megnyilt s az 1892. évi tavaszra elnapolt magyar prot. zsinatok tárgyalásairól lapunkhoz mellékelte és melléklendő „Zsinati Értesítőnk” részletes tudósításokat fog hozni, s ez egyháztörténelmi fontosságú eseményeket egy külön könyvre menő vállalatában fogja megörökíteni.

A „Zsinati Értesítő” ára külön 1 frt; a kik ez összeget már beküldték, azoknak ez Értesítő a zsinat megnyiltával minden további fizetés nélkül fog küldetni.

Igaz tisztelettel

Debreczen, 1891. deczember 26.

Csiky Lajos,
felelős szerkesztő.

Karácsonyi énekek.

Hozsánna!

Szép, nyájas ünnep itt vagy újra hát
Szentté avatni ezt az éjszakát.
Fogadjon itt ma minden hófehéren,
Mint szívemen a felszálló ima:
„Áldott, a ki jött az Urnak nevében,
Hozsánna néki ma!”

Szunnyadjon el ma esendesen a föld,
A mennynek csókja várva-várja őt.
Az angyaloknak tiszta énekében
Zavart ne tégyen földi nesz zaja! . . .

Áldott, a ki jött az Urnak nevében,
Hozsánna néki ma!

Szunnyadjon el ma minden szél, vihar,
Bánat, betegség, lankadó sohaj.
Csak egy maradjon lent a földön ébren:
A béke tiszta, fényes angyala . . .
Áldott, a ki jött az Urnak nevében,
Hozsánna néki ma!

Isten szerelme sorba járja át
A csillagoknak fényes táborát.
Ragyogják széjjel annak fényeképen
A végtelen minden lakóira:
„Áldott, a ki jött az Urnak nevében,
Hozsánna néki ma!”

Míg lelkem ott jár s köztök elhalad!
Körülkarolja két szelid alak.
Zokogva hosszan, esőkjaik hevében
Mind itt van édes emlékim sora . . .
Áldott, a ki jött az Urnak nevében,
Hozsánna néki ma!

Fehér lak int a szentegyház ölén,
Hol ezt az estét sokszor láttam én.
Mind a mi történt Betlehembe' régen,
Falán belől a sok dicső csoda . . .
Áldott, a ki jött az Urnak nevében,
Hozsánna néki ma!

S ha elbolyongva így a föld felett,
Látok peregni fájó könyeket,
Töröljem azt le mind álmomba' szépen
Varázs-szavaddal óh szent éjszaka:
„Áldott, a ki jött az Urnak nevében,
Hozsánna néki ma!”

Csánky Benő.

Karácsonyi ének.

Áldott ez a szent nap! Áldott, a ki jött!
Elhozva a földnek az ég olajágát
S felnyitva az ember, a bűnös előtt
Szent üdve magasztos, tiszta világát.
Eljött, ki után a világ epedett . . .
Légy áldva te szent, te Örök Szeretet!

Ez volt az a nap, mely évezredek álmát,
Nagy, drága reményét váltotta valóra . . .
Ihletve a mit nagy, jós lelkek ígértek,
Bételt a jövő. Egy isteni szóra
Ég, föld e napon újjá született,
Mind általad, Ige, Örök Szeretet!

Hogy gazdag örökét ennek a világnak
Adhassa, szegény lesz, küzd emberi testben,
Mint harezol a kinnal, a földi nyomorral,
Míg vére aláhull értünk a kereszten.
Óh Isten az, a ki ekként szeretett:
Istenfia, Ige, Örök Szeretet.

Csendül a harang, hív, buzdít az imára,
Mindenki siet házába az Urnak,
És a ki csak érez, szívébe fogad ma,
Szemébe a hála könnyűi tolulnak.
A béke szelid örömmünepe lett
Áldott születésed, Örök Szeretet.

Zendüljön azért ma is angyali ének,
Mint hajdan az éjben, hirdetve ki jött.
Szent fény, mely a böleket útra vezérled,
Hit csillaga járj ma a lelkek előtt!
A merre az ég e sugára vezet,
Ott vagy te Uram, te Örök Szeretet.

A földre borul ma imádvá a bűnös.
A mennyre tekint föl a dús, a szegény.
Ki enyhet adál a nyomornak, a bűnnek,
Áld téged a köny is az árva szemén.
Óh hajtsd le a földre ma szent egedet,
Óh szállj le szivünkbe, Örök Szeretet!

Bereczk Sándor,
szegedi segédlelkész.

Karácsonykor.

Zengjen e napon Halleluja s ének,
Hálát dobogjon minden jó kebel;
Légyen dicsőség a menny Istenének,
Ki váltságunkra Fiát küldte el.
Földre borulva ti ifjak és vének,
Áldjátok Istent dícséretekkel:
„Kinél számunkra kegyelem s váltság van,
Légy áldott, Isten! — fönn a magasságban!”

Isteni kisdéd, te világ váltsága!
Kihez e napon millió ajk szól:
Bűnös-voltunkban magunk' megalázva,
Reád tekintünk a földi porból
S kérünk, teljesítsd, mi szivünk hő vágya,
Szólj hozzánk: „Lélek! — ébredj, ha alszol,
S rázz le magadról minden földi szennyet,
Hogy bűneidnek váltságát elnyerhesd!”

Hozzád vándorlunk, mint ama pásztorok,
Hogy megláthassuk dicső orczádat;
Kebünkben a szív bűnbánóan dobog
S kibeszélhetlen vágyik utánad;
Mert hitünk súgja: Te váltságát hozod,
Mely után benne nyugalom támad.
Óh, mi bűnünket rakjuk lábaidhoz,
Tudván, Te vagy, ki szivsebünkre írt hoz!

Óh, egyedüli örök kútfő, váltság!
Maradj mi-velünk, maradj örökké!
Hogyha — széledve — tévúton járnánk:
Ints meg, hogy rájok ne lépünk többé!
És hogyha egykor sírunkat megássák,
Hogy megadjuk azt, a mi a földé:
Öleld magadhoz szeliden lelkünket
És javaidban részeltesd bennünket!

Jámbor Lajos,
békési ev. ref. tanító.

Év alkonyán.

Mint a madár lételenek
A természet várt kikeletén,
Gyermekévim míg telének:
Az életnek úgy örültem én.
Öröm tölté el kebelem,
Énekelve a szent éneket:
„Dicsér téged teljes szívem;
Én Istenem! hirdetem neved“.

Virágillat telt mezőben
Andalogva, vágyva mint ki jár:
Olyan voltam az időben,
— Nem érzi ezt egy öreg király, —
Míg ifjú vér folyt eremlé?
És arczom nem tűrt búfelleget:
„Dicsér téged teljes szívem;
Én Istenem! hirdetem neved“.

Majd bolyongva az életben
— Míg hirdettem, a mi szent, örök, —
Mellőzött s tán gyűlölt lettem,
Fenhéjazó sok léhák között.
Gúny, ócsárlás sebzett szívem;
Én voltam, kin a hitvány nevet...
„Dicsér téged teljes szívem;
Én Istenem! hirdetem neved“.

Lekötötten a kórágyhoz,
Égve lázban, az égben jártam;
— Hitlen ily'kor Istent átkoz, —
Titkok-titkát — én — látni vágytam:
Üt-e már az óra, melyben
Egyesülni fog lelkem veled?...
Dicsér téged teljes szívem;
Én Istenem! hirdetem neved“.

Gyenge testtel, ép lélekkel,
Sovárogyva vártam a napot,
Mely jelzi, — kit Lelked kedvel, —
Hogy Fiad vett földi alakot.
Hála! ép lett testem, lelkem
Hogy megértem a szent ünnepet:
„Dicsér téged teljes szívem;
Én Istenem! hirdetem neved“.

Örömmel mit üdvezelék
Kelésén, hogy alkonyra vált már
S sírhoz közelg az öreg év;
Érzem, szívem hogy égő oltár;
Hála könye rezg szememen;
Ki mindedig védted éltetemet:
„Dicsér téged teljes szívem;
Én Istenem! hirdetem neved“.

Ha éltem is alkonyra vál,
Sírjába száll a hideg tetem;
Eltörölje bár a halál,
— Ha tán talál — a mit én tettem:
Nem feledve — tudom — léssen

Szív-ézelmem, — látja jól szemed! —
„Dicsér téged teljes szívem;
Én Istenem! hirdetem neved“.

Új év derül ó év után.
Földi útján ha nem bolyg szolgád,
Pályáját itt lenn megfutván:
Uj ég útján lelje jobb dolgát!
Akkor: hozzád méltóbb léssen
Éneklésem. Addig: — meg ne vesd! —
Gyarlón: „Dicsér — — teljes szívem,
Én Istenem! hirdetem neved“.

Zöld József.

Iskolaügy.**A szatmár-németi protestáns felsőbb leánynevelő intézet igazgató tanácsának tiszteletteljes előterjesztése**

a szatmári, nagybányai, nagykárolyi és máramarosgocsaai ev. ref. egyházmegyéből, a tiszántúli egyházkerület 1890-ik évi jun. hó 2—6. napjain tartott közgyűlése 173. szám alatt hozott határozata alapján összehívott értekezletre.

(Vége.)

Ugy a szülőknek, mint az érdeklött tanügybarátoknak megnyugtatása szempontjából nem mulasztja el itt igazgató tanács fölemlíteni, hogy azon óhajtott esetre, ha a tanítványi létszám általában, de különösen a bentkosztos leánynövendékek létszáma jelentékenyen fölszaporodnék, például az utóbbiak 16-nál többen lennének, a szellemi ügyek vezetésére és felügyelésére újalt igazgatónői állás mellett szervezni fogna az intézetben oly házfelügyelőnői állást egy jó gazdasszony, művelt nő alkalmazásával, a mely állásra hárulnának aztán a házvezetés külső teendői.

Az intézet anyagi támogatásának másik módja igazgató tanács véleménye szerint az volna, hogy egyes közvetlen örökösök nélküli, emelkedett gondolkodású művelt egyének, hagyományozásra, jobb módú világi hitrokonaink alapítványok tételére, — a művelt középosztályhoz tartozó, bár korlátoltabb, anyagi viszonyok közt élő hitsorsosaink, — s ezek között épen hitünk előharczosai, a lelkészek és tanítók pedig helyzetükhöz mért évi járulékok megajánlására bírassanak.

E czélból tisztelettel felkérendőnek véli igazgató tanács az öt egyházmegye nagytiszteletű espereseit és gondnokait, hogy saját egyházmegyéjük területére kihatólag szíveskednének alakítani egy-egy bizottságot, mely az egyházmegye területéről összeírná azon hitrokonokat, kikre, föltevése szerint támaszkodni lehet, s ugyanezen bizottságok azonkívül, hogy közvetlenül is gyűjtenének ajánlatokat, útmutató tájékoztatást nyujtanának az igazgató tanács által innen a központból kiküldendő megbízottaknak, kik a tekintélyesebb hitrokonokat személyesen lakhelyükön fognák megkeresni alapítványok, vagy időhöz kötött évi segélyjárulékok megajánlása végett. — Egy pár év alatt ily módon mind az öt egyházmegyebeli mű-

volt középosztályhoz tartozó hitrokonainkkal, részint a vidéki bizottság, részint a központból való fölkerestetés útján, közvetlen érintkezésbe lehetne lépni; s e pár év megmutatná, mennyiben lehet ezen intézet fentartása és teljes kifejllesztése érdekében számítás tárgyává tenni azt a hitrokoni támogatást, melyre ezen intézetet egyházkerületi hatóságunk fentebb hivatkozott határozatában egyenesen ráutalta.

Nem véli igazgató tanács a számításból kihagyandónak azt sem, hogy az 5 egyházmegye területén levő nagyobb és kisebb városokban 15—20-ra tehető pénzügyintézet van, mely évi nyereségeinek fölosztása alkalmával, egyebek közt a közművelődés céljaira is szokott adományozni. Tekintettel arra, hogy a már többnyire régi keletkezésű, megerősödött és elég biztos alapon nyugvó finevelő intézetek mellett, a jelenkor által érdemletlen fölkarolt nőnevelés eszméjével valószínűleg több helyen hódítani lehet, jónak vélné igazgató tanács a pénzügyintézetek választmányi ülésain alkalmas időben, befolyással bíró egyének útján fölvetni ez eszmét, s oda hatni, hogy évi dotációk útján működjenek közre a pénzügyintézetek is, az elődök mulasztásainak pótlására, s hódoljanak adományaikkal a kor irányának, mely emelni és biztosítani kívánja a nők helyzetét a társadalomban.

Az intézet anyagi megerősödésének forrásai után kutatván, javaslatba hozza igazgató tanács még azt is, hogy az öt egyházmegye területén alakíttassék egy női pártfogóság, élén egy, a magas körökből választandó protestáns egyházunkhoz tartozó védnökönnel. E női pártfogóság az öt egyházmegyéhez képest öt körre oszlanék egy-egy elnök és mérsékelt számú tagokból álló bizottsággal. E bizottság teendője és hivatása lenne aztán pár forint megállapítandó tagsági díj mellett minél számosabb tagokat gyűjteni a női pártfogóság részére. Egy ilyen szervezet mellett állandóan fölszínre fogna lenni a nőnevelés eszméje, s kevésbé lehetne tartani tőle, hogy a pillanatnyi lelkesedés tüze, a szalmalánghoz hasonlóan, a mint nem szítják, csakhamar kialszik. A folytonos szításra épen egy ily élőszerv volna a legalkalmasabb. De méltó és igen megfelelő hivatás is volna az művelt nőinkre nézve, hogy ebben a szent törekvésben, mely épen a női nem minél számosabb tagjainak műveltséghez juttatását, s ez által szellemi és erkölcsi, sőt akárhányra nézve anyagi helyzetüknek is javítását, emelését célozza, segítségükre legyenek a férfiaknak. Mint művelt nőknek eszményi, mint családanyáknak gyakorlati szempontból érdekükben is áll, hogy ezt tegyék.

Végre szükségesnek tartja igazgató tanács, hogy az egyházkerületi közgyűlés által, idézett határozatában ezen intézet támogatására útasított öt egyházmegye protestáns közönsége, mint főpártfogóság, és a szatmár-németii protestáns felsőbb leánynevelő intézet igazgató tanácsa között, a jövőben fentartandó viszony megállapíttassék, ezen pártfogóság mint szerv az intézet kormányzatába beillesztessék; mely az egyházkerületi közgyűlés és az igazgató tanács között foglalhatna helyet, — s mód és alkalom nyujtassék arra, hogy a reá ruházott kötelezettségeknek megfelelően, például az évenként legalább egyszer tartandó pártfogósági gyűléseken figyelemmel kísérhesse az intézet életfolyamát, s gyakorolhassa annak kormányzása körül a részére megállapítandó jogokat.

E célból javasolja igazgató tanács, hogy e mostani értekezlet kebeléből egy bizottság küldessék ki, mely e viszonyt szabályozó szervezetet kidolgozza, munkáját az öt egyházmegye espereseiből, gondnokaiból és a felsőbb leánynevelő in-

tézet által megbízandó 3 tagból álló testület jóváhagyása alá még a tél folyamán benyujtsa, hogy az a szatmári egyházmegye útján, a jövő tavaszon tartandó egyházkerületi közgyűlés elé, helybenhagyás és megerősítés végett fölterjeszhető legyen.

Teljes tisztelettel vagyunk Szatmáron, 1891. évi novemberhó 10-én tartott protestáns felsőbb leányiskolai igazgató tanács ülésből.

Tabajdi Lajos,
jegyző.

Dr. Farkas Antal,
elnök.

* * *

Ezen előterjesztésben foglalt javaslatokat az értekezlet elfogadta, s valósításuk céljából a részletes tervek kidolgozására és a szervezés a gyűjtés körüli eljárás folyamatba tételére egy bizottságot küldött ki. Szatmár, 1891. november 12. Tabajdi Lajos, jegyző.

Közügyeink.

A h.-m.-vásárhelyi ev. ref. gyülekezet köréből.

Értesítés a h.-m.-vásárhelyi újvárosi ref. templomra gyűlt adakozásról. Az egyháztanács határozatából közzéteszi Szeremlei Sámuel lelkész, az adománygyűjtő bizottság elnöke. I. füzet. 1891. H.-M.-Vásárhely. Nyom. a „Hungária“ könyvnyomdában.

Ily cím alatt egy füzet érkezett hozzánk, mely a szóban levő célra gyűlt adakozások részletes kimutatását tartalmazza. A füzet elején a templomépítés régi és újabb előzményeinek következő leírása áll. Az Újvárosról nevezett városrészben rég idő óta élt az az óhaj, hogy mivel e környék távolabb esik az Isten házához, ott valami közistenisztelet-tartásra alkalmas helyiség létesíttessék. Újvárosi hitsorsosaink ugyanis már az 1843. jul. 23-án kelt folyamodványukban esedeztek az egyháztanács előtt, hogy számukra az egyház építtessen vályogból egy imaházat s lássa el ezt káplánnal. Egerszersmind magok közt meg is kezdték e célra a kegyes adományok ajánlását s betérjesztették az egyházhoz az ajánlatot tevők neveit is. Az egyházi gyűlés az ügyet véleményre bizottságnak adta ki, mely a kérelmet nem találta indokoltnak, kifogásolta nevezetesen azt, hogy az ajánlatban kevesen vettek részt, az összeg igen csekély s még ezután lenne beszédendő, az ajánlattevők neveit is egy kéz írta össze: úgy találta, hogy az újvárosiak sem laknak távolabb a templomtól, mint a város egyéb polgárai s más tizedrészek lakóinak terhelhetésével járna az egész.

Négy év elteltével, t. i. 1847. okt. 24-én az újvárosiak megújították kérésüket az egyház előtt s újabb aláírási íveket köröztek magok közt, melyeken a fenforgó célra összesen 1780 váltó frtot ajánlottak meg. Mintegy 190 lakos részéről tétetett ez ajánlat. Öreg Tóth János és nemes Török Bálint fáradtak kiváltképen a mozgalom táplálásában és a gyűjtésben, kik, valamint Ficsér Tót János, személyenként 100—100 frtot is ajánlottak. Ezen ajánlatokból azonban semmi sem jutott el az egyházhoz. Az egyház e kérelem tárgyalását másorra halasztotta: de minthogy a rá következő évben a nemzetünk életében oly nagyfontosságú mozgalmak elkövetkeztek s a forradalom napjai ily kérdések tárgyalására alkalmasak nem voltak, az egész ügy hallgatásban maradt, sőt a rá következő két

évtizedben sem akadt senki, a ki azt nyilvánosan újra szó nyegre hozta volna.

Végre a hetvenes évek elején a „H.-M.-Vásárhely“ czim alatt megjelenő helyi ujságban egyik lelkészünk tett közzé név nélkül ide vonatkozólag egy cikket ily czim alatt: „Templomot Ujvárosnak!“, melyben erős vonásokkal rajzolja e városrész lelki szükségait és elhagyatottságát.

Borotvás Kálmán ügyvéd és presbyter volt az első, ki tovább ment a pusztá szónál, s az 1880. évben száz forintnyi alapítványt tett le az egyháznál a fenforgó célra oly föltétel mellett, hogyha a templom 50 év alatt föl nem épülne, az összeg kamatostul szegény tanulók ösztöndíjára fordíttassék.

Néhány évvel később, t. i. 1886-ban egyik lelkészünk terjedelmes emlékiratot készített s nyújtott be illetékes helyre, az itteni egyházi élet berendezése tárgyában, melynek során egyebek közt fejtegette, hogy e nagy gyülekezetet a hívek lelki gondozása céljából több kerületre, mint megannyi külön egyházakra kellene osztani s ezek mindenikét templomokkal ellátni. Egy ilyen külön egyház lenne az újvárosi is.

Az emlékirat javaslatai és eszméi sem ott, hová felterjesztettek, sem itt helyben nem találtak kellő fogadtatásra. Hanem annyi mégis történt, hogy ugyanez évben Borotvás lelkes példáját követve, Bányai Sándor vallástanár s a X. temetkezési társulat a templomra száz-száz frtot ajánlottak fel, s az I., II., III., IV. és VII. temetkezési társulatok is meghozták önkéntes áldozataikat különböző összegekben.

A következő évben Szeremlei S. lelkész és Zsarkó Sándor presbyter Ujvároson házanként gyűjtöttek tagokat és adományokat az egyház kebelében akkor alakuló Jótét Egyesület számára, s ily célból Faragó Sámuel is megkeresvén, nev. hitsorsosunk beszélgetés közben készségét fejezte ki, az Ujvároson építendő templomra maga és felesége nevében ezer frtot ajánlani fel. A nevezett egyházi emberek az örvendetes ajánlatról a presbyteriumot azonnal értesítették. Ugyanez évben történt, hogy közéletünk egyik, hitbuzgóságáról ismert kimagasló alakja, az egyház emberei előtt bizalmas körben kijelenté, hogy e célhoz végrendeletében nagyobb összeggel akar járulni.

Ekkor az egyháztanács is lelkes készséggel magáévá tette az ügyet. Faragó Sámuel nemes lelkű ajánlatáról ugyanis értesítettvén, 1888-ban febr. 16-án felkérte a lelkészeket, hogy az újvárosi presbytereket magokhoz vévén, a gyűjtést, házról-házra járva, foganatosítsák, e célból az újvárosi iskolában az oda egybe hívandó lakossághoz buzdító beszédet tartsanak, egyszersmind ez ügyben való buzgó eljárásra állandó bizottságot nevezett ki.

E bizottság buzgón és késedelem nélkül eljárt megbízásában. Gyűléseket, isteniszteleteket és buzdító beszédeket rendezett az ismeretes szent cél érdekében az Ujváros-tizedben, egyszersmind Szeremlei S. lelkészt bízta meg, hogy az ügy intézésének szálait vegye kezébe s adjon tervet a további teendők felől.

Ennek következtében a helyi sajtó útján lelkesítő cikkek tétettek közzé a közönség figyelmének és érdekeltségének ébren tartása és táplálása végett, egyszersmind pedig egy nyomtatott adakozási felhívás is bocsáttatott ki, melynek mi csak elejét közöljük a következőkben:

A h.-m.-vásárhelyi ref. hívek kilenczven esztendő óta nem építettek templomot. Ez idő alatt számuk és városuk igen megnövekedett, középületeik és intézményeik megszorodtak és kibővítették, a Kistónak keleti partján egy új városrész

keletkezett, mely évről-évre mindinkább szaporodott és annyira terjedt, hogy ma már 1337 református házaspár lakja. Csak az Isten imádsására rendelt épületek száma nem szaporodott: úgy hogy a város területén lakó 36 ezernyi híveknek ma sincs több két templomuknál, épúgy, mint ezelőtt 90 esztendővel, midőn a népesség felényi sem volt stb.

E felhívás, melyet 1889. márczius havában bocsáttottak ki, az Ujvároson minden ref. családfőhöz házról-házra elhordoztatván, az egyház lelkészei még azon a tavaszon ottani presbyterek társaságában házanként föl járták az egész városrészt s fáradozásuk eredménye összesen 234 adakozó részéről 3695 frt 20 kr lett, mely összegben az időközben elhunyt Faragó Sámuel ajánlata is befoglaltatik, mint a kinek özvegye, a mély vallásos érzésű B. Kiss Sára asszony nemes készséggel önként magára vállalta az ajánlott összeget s azt csakhamar teljesen le is fizette. Minthogy azonban olyanok is adakoztak önként, kik meg sem kerestettek, a templomépítési alapra, ez évben tett adományok és ajánlatok összege 3927 frt 32 kr-ra emelkedett.

Ez eredményről a bizottság és az egyháztanács értesítettvén, az ment határozatba, hogy mivel az Ujvároson az első ízbeli gyűjtéskor sokan nem találtattak odahaza, ez elmaradtak újra kerestessenek meg, egyszersmind a város többi részeiben lakó egyháztagok is szólíttassanak adakozásra.

Ennek következtében az intéző lelkész, Szeremlei Sámuel, 1890. márcz. 18-án a presbytereket értekezletre kérte össze, s a népes gyűlés egyhangú lelkesedéssel kimondotta, hogy az újvárosi testvérek ügyét teljes erejéből támogatni fogja, a gyűjtést minden presbyternek tisztvé teszi úgy, hogy abból senki ne maradjon ki! Egyszersmind nevezett lelkészt megbízta, hogy a presbyterekből kettőt-kettőt foglalva egybe, a gyűjtési járásokat köztök az egész város területére nézve jelölje ki s a presbytereket gyűjtő-ívekkel és a teendők felől egyöntetű útasítással lássa el.

Nagy dícséretére válik ez egyház presbytereknek, hogy a terhes és sokakra nézve szokatlan munkát általában el is vállalták. A királyi tanácsos és a város polgármestere szintűgy házaltak a gyűjtő-ívekkel, mint a legalsóbb rendű és sorsú presbyterek, a kilenczvenre tehető tagok közül alig akadt kettő-három, a ki el nem vállalta s pontosan ne teljesítette volna az elébe kiszabott feladatot. E lelkes buzgóságnak eredménye az lett, hogy az önkéntes ajánlatok összege még ez évben 8801 frt és 48 kr-ra emelkedett, s ezenkívül ajánlatot 17 és fél véka búza, egy kovács mestertől 2 méter mázsa vasnak feldolgozása az építés alkalmával, egy lakatos mestertől a főbejárás ajtajának díszvasalása, egy más egyéntől pedig 2 ezer téglá befuvarozása. Mely ajánlatokból az év végeig befizetett 2547 frt és 68 kr.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a gyűjtésben olyan tanítók és egyháztagok is vettek részt, kik nem presbyterek, de a kiket erre a bizottság elnöke kért fel, továbbá, hogy többen minden felszólítás nélkül is önként adakoztak vagy ajánlatokat tettek.

A fentebbiek után következik 37 lapon a gyűjtésekről, adományokról és ajánlatokról szóló részletes kimutatás, s a fűzet végén a következő sorok állanak.

„Az adományok és ajánlatok eddigi összege még csak 9427 frt 18 kr-ra emelkedik, a mi bár szép jele a közérdeklődésnek, de sokkal csekélyebb, mint a mennyi oly nagy vállalathoz szükséges, miért is az egyháztanács útasítá a bizottsá-

got, hogy a gyűjtést folytassa, s főképen azokat keresse meg, kik mint egyházunknak buzgó és tehetős tagjai ismeretesek, de a kitűzött célra eddig nem adakoztak.

A nagy Isten, ki a maga adományait közli személyváltogatás nélkül mindenkivel, s ki a jó kedvű adakozót szereti, bírja a mi atyánkfiaiak szívét a nemes áldozattételre, hogy az ő buzgólkodásuk legyen továbbra is a mi diésekedésünk s szíves adományaik által erősbíttessenek szent vallásunk kőfalai!

Az adományokat és ajánlatokat elfogadják Szeremlei Sámuel lelkész, bizottsági elnök és Égető István egyházi pénztárnok. — Segítse a jó Isten e fényes gyülekezetünket buzgó lelkészeivel és tette kész presbytereivel nemes célja mielőbbi kivitelére.

Irodalom.

Ötven év a róm. kath. egyházban. Irta Chiniqy Károly, a „Pap, a nő és a gyóntató szék” stb. művek szerzője. Fordította: Révész Mihály. Kiadó Mező-Túron: Gyikó Károly. 1891. Nagy nyolczad alak, 193 lap.

A ki olvasta szerzőnek a „Pap, a nő és a gyóntató szék” című művét s behatolt a gyóntató szék borzalmas titkaiba, — mint a romanismus világuralmát biztosító labyrinth sötét katakombáiba. — s utálattal fordult el az új mezbe gondosan beburkolt régi pogány elvektől és moráltól: nem kevésbé fogja tenni ugyanezt, ha a kezünk alatti könyvet figyelmesen átlapozta.

Szerző e mű*) XVIII. fejezetében leírja neveltetését pappá szenteltetéséig. Közben-közben felmutatja s bírálja a kath. egyház egyes dogmáit, éles tollal, megrendítő vonásokban czáfolva azok tarthatatlanságát, s meggyőzve azok keresztyéntelen s a társadalmi lét alapját felforgatni törekvő, igazságot és szabadságot, egyenlőséget egyiránt meggyilkoló voltáról, kétségbe nem vonható tételeivel, mert gyakran magoknak a katolikusoknak arzenáljaiból válogatott fegyvereket használ a küzdelemben, mindenekfelett pedig a biblia józanul értelmezett ígét: behatol egészen a velőknek megoszlatásáig.

Tudományosan képzett, felvilágosodott apa, s meleg, valóságos kedélyű anya körében indul meg nevelése, hol — mint már olvasgatni kezdő gyermeknek egy biblia jutott kezébe. Ebből tanulja meg s mondja fel szülei, sokszor pedig nagyszámú hallgatóság előtt is az ó- és újszövetségi történetek egyes helyeit, az apa és anya fokozódó gyönyörűsége mellett. Iskolai nevelését s tanítását egy vidéki tanintézetben nyerte. A korán fejlett gyermek már itt jut olyan tapasztalatokhoz, mik az utálat és hidegség alapját vetik meg gondolkodó lelkében s ártatlan gyermeki szívében a kath. egyház s annak intézményei iránt. Mennyire fokozzák ezt első ízi gyónásának iszonyosságai, melyek egy ismeretlen, sötét világ rémes dolgait tárják fel szepőltenül tiszta lelke előtt! És midőn első ízben áldozik, egész valóját remegés szállja meg az azzal együtt járó misztikus tanok elgondolására. Tisztán látó értelmisége kételyek közé ragadta, melyek behatása alatt erős lelki tusát vív önmagával. Ily körülmények közt szabadítás órájául várta az elérkezett időt, midőn középiskolai tanulmányokra vitetett, hol tudvágyó lelke a szellemvilág tágabb régióiba emelkedhetvén: megszabadulhat gyötrő kételyeitől. De reményét keserű csaló-

*) A címnek megfelelő egész művet szerző csak egy, a következő évben megjelenő II-ik füzetben fogja befejezni.

dás váltotta fel, mert itt szándékos butítás, homályban hagyás, vagy épen homályba taszítás várt reá, s hol egyetlen komoly kötelességgé mutattatott fel előtte: „alázatosnak lenni s felsőbbjei parancsainak föltétlenül engedelmeskedni”. Igen, meggyőződött mindinkább az izmosodó belátású Chiniqy, hogy Róma kollégiumaiban és zárdáiban az értelem fejlesztése egészen haszontalan, nem csak, hanem hogy eltörpül azokban a lélek, és ha olykor mégis állottak elő egyes, kivételes magas szárnyalású lelkék s egyes tudományágakban a milliók felett kiváló szellemek: ezeknek $\frac{9}{10}$ -ed részét Róma üldözte, kiátkozta, kínoztta, sőt ki is végezte, mert saját józan eszökkel mertek gondolkozni. Például hozza itt fel Galilei, Copernicus és Pascal esetét. Róma zárdái és kollégiumai — írja tovább — a haladás, a szabadság és egyenlőség legkérlelhetlenebb ellenségei és kiirtói, melyekben a növendékek határozottan pogány nevelésben részesülnek, s melyekben az újabbkori Pontifex Maximus — a pápa — minden, — Jézus, az Idvezítő csak másod-, sőt harmadrangú tekintély, az ő anyja Mária nagy előnyben lévén felette.

Kollégiumi életében történt, hogy egy alkalommal, midőn tanárai és növendéktársai sétálni távoztak: az ifjú Chiniqyre bízott a könyvtár őrizete, hol váratlanul kimondhatatlan öröm és élvezet kínálkozott számára. Mint komoly növendék, a könyvtár darabjai között vizsgálódván: egy bibliára talált. Pillanat alatt felújultak lelkében gyermekkorának boldog órái, a régi kedves barát viszontlátására, mohó vágygyal nyitotta fel és lapozta azt, úgy érezte, hogy életet szív abból, e dögleletes falak között. De, másfelől lehangolta a tudat, hogy kedves barátjával csak titokban — lopva — s rövid időre társaloghat, búsította annak felgondolása, hogy mennyire más és különböző e könyvtől azon szellem, melyben ő és társai a kollégium falai között vezetettek. Komoly hangulata másnap is nyomot hagyott arcán. Ezt észrevette s kikérdezte igazgatója. Az ifjú remegve vallotta be „bűnét”, de egyszersmind helyzetéhez szokatlan bátorsággal kérde meg az igazgatót: „miért tiltják őket ama könyvtől”. Ez a felsőbb rendeleteknek engedelmeskedésre hivatkozással felelt, s midőn az ifjú, bátor és szellemes replikájában sarokba szorította érveivel tanárát: ez megindultan, könyvek közt borul növendéke nyakába. Sírtak mindketten. E könyvek — mindkettőnél — a szellemre vert szorító bilincsek által kifacsart, a felsőbb parancs és a szabad gondolkodás közt kifejlett iszonyú tusakodás könyvei valának!!

Élénk színekkel festi azután szerző a prot. gyermekek zárdái nevelésének veszélyét, s a páratlan taktikát és módokat, melyekkel a katolikus egyház zárdáiba édesgeti a prot. gyermekeket s a gyalázatos lélekhalászás ama nemét, melylyel a gyenge növendékeket hálókban megfogják e hatalmas halászaik Rómának: a jézsuiták s az apácázárdák! Óva inti a prot. szülőket, ezek kezébe adni gyermekeiket.

És itt — legyen szabad megjegyeznem — hogy: reánk nézve is itt a 12-ik óra, az égető szükség: felsőbb leányiskolákat állítani fel! Tapasztalásból tudom, hogy a zárdákból kikerült prot. leányok, a legtöbb esetben ábrándozásra, hamis pietismusra, érzélgősségre hajlók, csak regényolvasás s csekély női kézimunka összes tudományuk, de aztán a praktikus életre, a házi asszonynak vagy családanyának körébe eső, — kisebb-nagyobb, — de mindig fontos szerepeire képtelenek, alkalmatlanok, s bizonyos papistás szokásoktól egész életén által nem szabadulnak meg.

Igen, mert a katolikus egyház másképen fogja fel és

másképen alkalmazza a „nevelés“ szó nagy jelentőségű fogalmát, mint a protestánsok, mint a mi e szónak igazi jelentősége. Itt szárnyakat kap a gyermek az emelkedésre, ott megtépik, sárba tapossák azokat; itt az örökös jelszó: „excelsior!“, — ott a pápa lábainál a mennydörgő „ne tovább!“, — melynek színvonaláig emelkedni szabad! S ha vannak mégis — erejük érzetében — vakmerők, túlemelkedni a kijelölt niveaun: meglakolnak keservesen! Főszabály itt: engedelmessé válni, még pedig: mindenben!

Áttérve szerző a kath. egyház dogmáira: úgy festi azokat, mint arczulesapását az igazság, a tisztesség és a szentség elveinek. Az egész nem egyéb, — mondja, — mint a képmutatás, csalás, hazugság és aljas bűnök roppant rendszerességgel egybeállított tana, melyek arra oktatják a növendéket: hogyan kell szégyen és pirulás nélkül fetrengeni a legocsmányabb vétkek fertőjében, és mégis megnyugtanni a netán megszólaló lelkiismeretet! Magokból a kath. írókból idéz mindenütt állításai beigazolására, és e citátumok hajmeresztők... undorítók! — Elbeszéli, mint védi a kath. egyház a nőtlenség tanát kifczamított okoskodásaival, s a szentírás hamisan értelmezett egyes tételeivel. Lelke megbotránkozott ezeken már papnövendék korában; s vitába ereszkedett s összeütközésbe is jött e miatt igazgatójával. De — hátha mégis — gondolta magában — józan esze tévelyeg — s egyházának van igaza? Ismét új vívódáson kellett átmennie, melynek eredménye az egyház javára döntött, s maga is vakmerőnek ítéltén önmagát, meg is győnta e bűnét!

Róma theológiájának tisztátalan voltáról kérlelhetlen szigorral mondja ki bírálatát.

Újabb erős lelki megrázkódtatást kellett kiállania pappá szenteltetésekor. Mily nemes ambícióval nézett e fontos aktus elé, mint hullott le képzelmei magas régióiból, midőn arra is esküdni kellett, hogy: „a szentírást úgy fogja magyarázni, a mint annak egyes tételei felett az egyházi atyák megegyeztek!“ Azok az egyházi atyák, kik örökösön ellent mondanak egymásnak, ellent mondtak gyakorta önmaguknak is!!! Sok küzdelem és erős lelki szorongások után azonban mégis sikerült lecsillapítani esze és lelke jobb sugallatát, s együtt fekküdt továbbra is a pápa kétszázmillió rabszolgáival a földön, „perinde cadaver esset“.

1833. szept. 21-ikén felszenteltetett pappá, s az ezt követő napon szolgáltatta az első misét. Minden tagjaiban reszketve — félájultan — lép az oltárhoz, végrehajtani a bámulatos csodát: a transsubstantiatio tényét. Ő, az erőtelen, a bűnös halandó, Istent teremtenő egy marék lisztből készített tésztából. Nem lehet leírni ez alkalommal átértett kínos gyötrelmeit, a kétely-támasztotta tusákat, mik elrabolták lelke nyugalmát, s mind erősebben vonták ama ponthoz, mely elválasztó határa lett régi és újabb életének — szellemi kiskorúságból, a szabad vizsgálódás vallásához, a prot. egyházhoz!

Végül: az átlényegülés absurdum tanára s az Istenné változott ostya illetéktelen helyre kerülése esetén adott útastásaira mutat a kath. egyháznak. Csömörletesek, undorítók az itt felhozott — mindenütt r. k. íróktól vett — példák. Bezárja e mű I-ső füzetét azon kijelentéssel, miszerint: „Róma vallása nem más, mint gúnyja, romja, torzképe a ker. vallásnak, s nem más, mint a hajdani pogányság új, tetszetős ruhába öltöztetése“.

Különösen korunkban nagyon alkalmas e mű a komoly átolvasásra s megszívélésre, midőn egyházunk intézményeit s

vallás-szertartásait sokszor üresnek, ridegnek valljuk és állítjuk, és gyakorta affektálunk a r. kath. egyház szokásai és szertartásai mieink felett előnyös emlegetésével. Egy józan prot. embert e mű, a maga szigorú meztelenségével hithűségre, egyháza iránti meleg szeretetre, Idvezítője és Isten iránt okos tiszteletre vezér! Vajha minél több kézben megfordulna ez!

Fordító ifjú segédlelkész pedig ismét elismerésre méltó, szép dolgot cselekedett, midőn magyar prot. közönségünknek lehetővé tette e mű olvasását.

A könyv technikája minden tekintetben kielégítő, csinos kiállítás és finom papíron szép, tiszta nyomás. Egy ily művet kiállító nyomda igazán megérdemli a meleg pártolást!

A mű kapható Gyikó Károlynál — mint kiadónál 1 frtért — Mező-Túron.

B.-Diószeg.

Molnár János,
evang. reform. lelkész.

Különfélék.

Mire e lapszám megérkezik t. olvasóinkhoz, itt lesz a szép, a boldog karácsony ünnepe, s mire újra találkozunk, egy más, új év első napjait fogjuk már élni. Kérjük a kegyelemnek Atyját, adjon a mi kedves olvasóinknak boldog, vidám karácsony-ünneplést, és örömben, meglegedésben töltendő sok, sok új esztendőt.

Lapunk ez évi ezen utolsó száma a pénteken és szombaton leendő nagy ünnepekre tekintettel a rendes időnél két nappal előbb, csötörtökön jelenik meg.

Debreczen két nagy halottja. Mint villám cikázása az égbolton, úgy röpült át Debreczenen a hír f. hó 23-án délután, hogy Szűcs István, a debreczeni ev. ref. egyházközség fényes multú, érdemekben gazdag főgondnoka, és Kiss József, Debreczen város és Hajdúmegye fáradhatatlanul tevékeny kir. tanfelügyelője meghaltak. Ma nincs időnk megállani a két halott fölött; ma még nem is tudnánk életöket kellőleg méltatni, de a gyászhiert most egyszerűleg csak közvéteszszük, s míg visszatérünk is nagy halottai: khoz, áldást kívánunk drága emlékezetökre.

A „Protestáns Egyházi és Iskolai Lap“ szerkesztőségétől és kiadóhivatalától vettük a következő felhívást. Előfizetési felhívás a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 1892-iki 35. évfolyamára. A 35-ik évfolyamra hirdetünk előfizetést. Reménnyel és bizalommal teszszük, mert munkánk nem mutatkozik sikertelennek. Három év óta vezetjük önállóan e Lapot s e három év alatt olvasóközönségünk csaknem megkétszereződött. E növekvő pártolásban irányunk helyeslését látjuk s újabb ösztönt érzünk a szép, de nehéz munkára. A jövő 1892-ik évvel Lapunk külsöt, nyomdát és kiadót eserél. Egyik előkelő fővárosi protestáns cég kiadásába megy át. Hiszszük, hogy előnyére lesz e külső változás. A kiadást, nyomást, pénzkezelést, hirdetést és expediciót, szóval a Lap egész adminisztrációját a jó hírű Hornyánszky-cég fogja végeztetni. Erős vágyunk teljesül ezzel. A Lap anyagi kezelése, gondja alól felszabadulunk. Most már egész erőnk a Lap szellemi oldalára fordíthatjuk. S ez eltökélt szándékunk is. Új munkakedvvel, de a régi alapon: evangéliumi szabadelvűséggel, protestáns önállósággal, egyházi és politikai ható-

ságoktól és pártoktól függetlenül, tántoríthatlan hit- és egyházi hűséggel, protestáns közművelődésünk iránti lángoló buzgósággal, szent vallásunk boldogabb jövőjébe vetett törhetetlen hittel fogjuk szolgálni Krisztus evangéliuma és anyaszentegyháza szent ügyeit. Istennek kívánunk szolgálni és nem embereknek, elvekért és eszmékért fogunk küzdeni s nem személyekért és személyek ellen. A megernyedtt vallásos szellem regeneratiójára, a meglanyhult egyháziasság megelevenítésére törekszünk. E nagy és messzi célhoz Isten örök evangéliumából merítünk erőt, mintát és bizalmat. Jelszavunk: evangelizáció! Evangelizálása a lelkeknek, a vezetésre és közreműködésre hivatott lelkeknek; evangelizálása az igehirdetésnek és hittudománynak, a hitébresztés és erkölcsnemesítés e kipróbált eszközeinek; evangelizálása a gyülekezeteknek, egyházi életünk ez alapjainak és gyökereinek; evangelizálása az egyházi közéletnek, melyből a bürokrácia és politika maholnap kiszorítja az evangéliumi lelket; evangelizálása a családnak és közerkölesiségnek, melyről az evangéliumi íz, szín és jelleg nagyon is kezdenek lekopni; evangelizálása a közéletnek, melyet a romanizmus hamis prófétái s a mammon- és tekintély-imádat szolgálalkú apostolai már-már az erkölcsi elfajulás lejtőjére juttattak. Az egyházi társadalom evangelizálása a mi célunk. A két evangélikus egyház és hívek ama testvériesülésének, mely a zsinati ünnepélyeken is oly imponánsan nyilvánult, öntudatos szilárdítói és tovább fejlesztői kívánunk lenni. Századokon át együtt érzett és együtt vérzett vallási és nemzeti szabadságáért a két hitvallású protestantizmus; most a békésen építő munkásság idejében is együtt kell éreznünk, együtt kell tartaniok és vállvetve munkálkodniok az evangéliumi hit és szabadság gyermekeinek. A zsinatok meghozzák a törvényeket, megszabják a kereteket; de a törvényekbe lelket, a keretekbe tartalmat csupán a szeretetben élő és munkás hit önthet. E hit ébresztésében és szilárdításában kívánunk munkatársai lenni lelkészeinknek és tanítóinknak, presbytereinknek és gondnokainknak. És eszközünk e célra az egyháztársadalmi tevékenység és tömörülés, a szabad és önálló protestáns társadalmak e hatalmas és kipróbált erejű emeltyűje. Rokon lelkek, elvtársak és munkatársak tömörülése, közös imája és közös munkája szükséges ehhez. Bizalommal fordulunk e végből az evangélium örök igazságaiért érző, lelkesülő és tenni kész magyar közönséghez, tisztelettel kérve szellemi és anyagi támogatást e hitébresztő és egyháztermékenyítő, e társadalom- és nemzet-építő munkánkhoz. Az istenes munkát az Isten kegyelme segíti, de emberi szívek, emberi elmék és kezek által: imádkozzunk és dolgozzunk, hogy a mi munkánknál is úgy legyen! Budapest, 1891. decz. 10-én. Szóts Farkas, laptulajdonos és felelős szerkesztő. — A „Protestáns Egyházi és Iskolai Lap” nyomtatását, kiadását és pénzkezelését a jövő 1892-ik év jan. 1-étől kezdve alulírt czég veszi át. A Lap nyomdai kiállításában csínra és tisztaságra, expediálásában pontosságra fogunk törekedni. A Lap jövőre is hetenként egyszer, még pedig minden csütörtökön két íven, színes borítékba illesztve fog megjelenni. Előfizetési ára egész évre 9 frt, félévre 4 frt 50 kr. Szegényebb sorsú, nevezetesen IV-ik osztályú s általában hatszáz forintnál kisebb fizetésű lelkészek egész évre 6 frt, félévre 3 frt kedvezményes áron kapják a Lapot. Az előfizetési pénzek a mellékelt postaútlványon és az esetleges reklamációk Hornyánszky Viktor nevére, a „Pro-

testáns Egyházi és Iskolai Lap” kiadóhivatalába (Budapest, V. ker., akadémiai épület) küldendők. Mutatványszámot kívánatra szívesen küldünk. Budapest, 1891. postabélyeg kelte. Hornyánszky Viktor, a „Prot. Egyházi és Iskolai Lap” kiadója.

Hátrálékos lapjarafoinkat úgy ezen folyó, mint a mult évekről tisztelettel kérjük, hogy tartozásaikat legyenek szívesek lehetőleg még ez év végeig beküldeni hozzánk.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Csiky Lajos.

HIRDETÉSEK.

Hirdetés.

„Hétköznapi könyörgések templomi használatra”

ez, 7 heti imádságokat tartalmazó, díszesen kiállított imakönyvem fenmaradt kevés számú példányait, **leszállított áron: 1 frtért** boesátom forgalomba, mely összeghez a könyv portója fejében 10 krt kérek esatolni. **Igy ez a legolcsóbb templomi imakönyv.**

A megrendeléseket kérem mielőbb hozzám eljuttatni.

Makó, 1891. nov. 17.

Csésesi Miklós,
evang. reform. lelkész.

3—3

Ifj. Hönig Frigyes harang- és ércz-öntödéje

Aradon, Rákótzty-utca 28. szám.

Alapított 1840-ben. Állami ezüst éremmel kitüntetve 1890-ben.

Ajánlja több évi jótállás mellett a legújabb találmányú harangjait; melyek előnye a régi szerkezetű harangokkal szemben az, hogy 22% súly és ármegetkarítás mellett — erősebb és kellemesebb hangúak.

Továbbá ajánlja a legjobb szerkezetű, forgatható vas harang-felszereléseit, melyek alkalmazásával a harangok a megrepedéstől megóvatnak, — az áttétes tengely ágyak használásával pedig a legnagyobb harangok is könnyen kezelhetők; — vas harang állványait, valamint régi harangoknak új, forgatható felszerelésre való átalakítását.

Költségvetések és képes árlapok kívánatra díjmentesen küldetnek.

3—10